

BOOK REVIEW / PRIKAZ KNJIGE**„ERGONOMSKI RIZIK“****Sonja Pavlović-Veselinović**

Rukopis pod nazivom „Ergonomski rizik“ autora dr Sonje Pavlović-Veselinović, docenta Fakulteta zaštite na radu u Nišu, sadrži 92 stranice teksta, formata A4, 29 slika, 12 tabela i 200 bibliografskih jedinica, a sastoji se od sedam poglavlja. Rukopis takođe sadrži predgovor i rezime na srpskom i engleskom jeziku.

U prvom poglavlju pod nazivom „Uvod“ su definisani osnovni pojmovi vezani za radom uzrokovane mišićno-skeletne poremećaje i ukazano je na vezu između neodgovarajućih uslova na radnom mestu i pojave mišićno-skeletnih problema vezanih za rad. Diskutuje se rastući trend pojave radom uzrokovanih mišićno-skeletnih poremećaja, veliki broj radova koji se bave proučavanjem ovog problema u razvijenim zemljama, nasuprot nedostatku takvih podataka kod nas, kao i potreba za razvijanjem odgovarajućih strategija za prevenciju i alata za kvantifikaciju ergonomske rizika.

Poglavljje „Istraživanje radom uzrokovanih mišićno-skeletnih poremećaja u svetu i kod nas“ se bavi prikazom stanja i zastupljenošću mišićno-skeletnih poremećaja u različitim zemljama, imajući u vidu težinu zdravstvenih i ekonomskih posledica istih. Na osnovu oskudnih i teško dostupnih podataka, dobijenih istraživanjem autora, prikazan je trend poremećaja kod nas.

U poglavlju „Radom uzrokovani mišićno-skeletni poremećaji“ su date različite definicije za ovu vrstu poremećaja, različite klasifikacije mišićno-skeletnih poremećaja i objašnjavaju se različite hipoteze i konceptualni modeli patogeneze ovih poremećaja.

Poglavljje „Ergonomski rizik“ je najobimniji deo ovog rukopisa. U njemu se definiše ovaj relativno novi pojam, ali se takođe identifikuju i detaljno razrađuju

svi faktori rizika za nastanak radom uzrokovanih mišićno-skeletnih poremećaja, koji su brojni i raznoliki (ponavljanje, sila, vibracije, položaj tela, niska temperatura, osvetljenje, antropometrijske dimenzije, pol, godine starosti, loše navike, hobi, tempo rada, rad u smenama, zadovoljstvo poslom, socijalna podrška...). Za svaki od navedenih faktora rizika dato je objašnjenje koje se odnosi na fiziološki odgovor tela.

U poglavlju „Procena rizika od radom uzrokovanih mišićno-skeletnih poremećaja“ su prikazane različite metode koje su na raspolaganju za različite nivoe kvantifikacije ergonomske rizika, i to pojedinačno i detaljno za svaki od 22 faktora rizika, navedenih u prethodnom poglavlju. Ukazuje se na značaj kompleksne analize radnog mesta, uz preporuku da procena ergonomske rizika postane sastavni deo obavezne procene rizika na radnim mestima i u radnoj okolini.

Poglavljje „Prevencija i kontrola ergonomske rizika“ bavi se elementima ergonomske programa koji imaju za cilj eliminisanje ili smanjenje prisustva uočenih faktora rizika, što je moguće ostvariti prvenstveno primenom inženjersko-ergonomske mera, ali i administrativnim merama ili, u krajnjem, upotrebom odgovarajućih sredstava lične zaštite.

U delu „Zaključna razmatranja“, naglašena je potreba ponovnog uspostavljanja jedinstvene baze podataka o profesionalnim oboljenjima u našoj zemlji, radi sagledavanje i praćenja stanja vezanog za radom uzrokovane mišićno-skeletne poremećaje. Takođe je naglašena potreba uspostavljanja saradnje različitih profila stručnjaka za rešavanje prisutnog kompleksnog problema mišićno-skeletnih poremećaja, kao i razvijanje odgovarajućih, opšteprihvaćenih alata za procenu ergonomske rizika.

U Srbiji su se do sada problemom nastanka mišićno-skeletnih poremećaja vezanih za rad dominantno bavili stručnjaci medicinske struke i to uglavnom parcijalno, tj. proučavajući samo jedan ili nekoliko faktora rizika. Predmetni rukopis razmatra ovaj problem na sistematski, sveobuhvatan i razumljiv način.

U predmetnom rukopisu su na konzistentan, interesantan i jednostavan način definisani osnovni pojmovi u vezi sa ergonomskim rizikom i objašnjeni svi pojedinačni faktori rizika. Prikazane su sve do sada primenjivane metode za procenu/kvantifikaciju svakog od faktora rizika i ukazano na kompleksnost problema mišićno-skeletnih poremećaja i potrebu razvijanja alata za procenu ukupnog rizika od nastanka ovih poremećaja, tj. ergonomske rizika.

Rukopis sadrži brojne ergonomske preporuke koje omogućavaju profesionalcima, ali i zaposlenima sa ovom vrstom zdravstvenih problema da prepoznaju rizik ili čak preduzmu njima dostupne mere u cilju ergonomske poboljšanja.